

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 26 січня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Крупчан О. Д., доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, директор Інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., кандидат юридичних наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Швагер О. А., кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 5 від 23.01.2024 року)*

Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матеріали науково-практичного круглого столу (м. Суми, 26 січня 2024 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 105 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у науково-практичному круглому столі «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченому актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзі.

ЗМІСТ

	С.
ВСТУПНЕ СЛОВО.....	6
<i>Bazylieva V.</i> FOREIGN EXPERIENCE IN PROTECTING THE CONSUMERS' RIGHTS OF FINANCIAL SERVICES.....	8
<i>Bila A. V.</i> SOME IMPLEMENTATION ASPECTS OF INTERNATIONAL STANDARDS REGULATING THE FINANCIAL SERVICES MARKET IN UKRAINE.....	13
<i>Shcherban Elena</i> SOME IMPLEMENTATION ASPECTS OF INTERNATIONAL STANDARDS REGULATING THE FINANCIAL SERVICES MARKET IN UKRAINE.....	13
<i>Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А.</i> РОЗВИТОК РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	16
<i>Даценко О. І.</i> РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАХИСТІ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	20
<i>Дерев'янко Б. В.</i> ПРО ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ДОТРИМАННЯ ПІДСТАВ НАДАННЯ ОКРЕМИХ ФІНАНСОВИХ ВИПЛАТ.....	23
<i>Дмитренко Е. С.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ФІНАНСОВУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАДАВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАБУТТЯМ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО У ЄС.....	27
<i>Ільченко М. Г.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАБУТТЯМ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО У ЄС.....	31

<i>Клименко К. В., Ухналь Н. М.</i> ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ.....	36
<i>Корнева Т. В., Сірочук І. В.</i> ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	40
<i>Кузмін А. Р.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ БАНКОМ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ.....	45
<i>Маланчук Т. В.</i> НОВІ ПРАВИЛА ЄС ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ СПОЖИВЧИХ КРЕДИТІВ.....	48
<i>Плотнікова М. В.</i> ВИМОГИ ДО РЕКЛАМИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЄС.....	51
<i>Пожидаєва М. А.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ АКТИВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	55
<i>Руденко Л. Д.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАКОННІСТЬ КОМІСІЇ ЗА ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ ЯК УМОВИ ДОГОВОРУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ.....	61
<i>Рудой В. М.</i> ПОСИЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ В УКРАЇНІ.....	64
<i>Рудой В., Лисенко І.</i> НОВАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ЗАХИСТОМ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	68

<i>Світличний Д. С.</i> ПРО РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У СФЕРІ ТРАНСПОРТУ.....	71
<i>Устинова І. П.</i> СВДС ЯК ВИД ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ.....	76
<i>Ушинкіна О. А.</i> ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ: АДАПТАЦІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	80
<i>Цветков А. М.</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	84
<i>Цукан С. В.</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕГЛАМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КРИПТОАКТИВІВ (MICA).....	89
<i>Швагер О. А.</i> ПОРЯДОК ІНФОРМУВАННЯ УЧАСНИКІВ ПЕНСІЙНИХ СХЕМ УСТАНОВАМИ ПРОФЕСІЙНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС.....	92
<i>Курса С.</i> ПРАКТИКА СУДУ ЄС У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....	96
<i>Кучер О.</i> ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ ТА ЇЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: ДОСВІД ЄС.....	101

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАХИСТІ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Даценко О. І.

*здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

З метою створення рівного та справедливого середовища для споживачів у відносинах з постачальниками у державі повинна функціонувати система захисту прав споживачів. Загальні засади захисту прав споживачів в Україні визначаються у Законі України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 року № 1023-ХІІ. Фінансові послуги у зв'язку з їх великим потенційним впливом на фінансове становище споживачів вимагають додаткового захисту, тому система захисту прав споживачів фінансових послуг має свої особливості, що підтверджується положеннями ч. 2 ст. 2 цього Закону. Таким чином для характеристики системи захисту прав споживачів фінансових послуг насамперед потрібно звертатися до спеціального законодавства про фінансові послуги.

Загальні положення про захист прав споживачів фінансових послуг встановлені у Законі України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14 грудня 2021 року № 1953-IX. Окремі норми також містяться у Законах України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III, «Про споживче кредитування» від 15 листопада 2016 року № 1734-VIII, «Про платіжні послуги» від 30 червня 2021 року № 1591-IX, «Про страхування» від 18 листопада 2021 року № 1909-IX, «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23 лютого 2006 року № 3480-IV тощо. Слід відмітити, що новий Закон «Про захист прав споживачів» від 10 червня 2023 року № 3153-IX (ще не набрав чинності) також відсилає до законів, що регулюють відносини у сфері фінансових послуг (ч. 3 ст. 2).

У ст. 22 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» визначені суб'єкти, уповноважені здійснювати державне регулювання та нагляд за діяльністю з надання фінансових послуг: Національний банк України (далі – НБУ) та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – Нацкомісія). До переліку фінансових послуг, щодо яких НБУ здійснює державне регулювання, належать: страхування; надання коштів та банківських металів у кредит; залучення коштів та банківських металів, що підлягають поверненню; фінансовий лізинг; факторинг; надання гарантій; торгівля валютними цінностями; фінансові платіжні послуги, а також супровідних до них послуги.

Відповідно до ч. 3 ст. 25 цього Закону НБУ здійснює нагляд за дотриманням вимог законодавства про захист прав споживачів, як складової нагляду за ринковою поведінкою фінансових установ. Положення, що стосуються розгляду заяв, скарг та звернень споживачів, здійснення контролю за дотриманням законодавства про рекламу, застосування заходів впливу, коригувальних заходів, заходів раннього втручання тощо визначаються нормативно-правовими актами НБУ. Окрім цього НБУ перевіряє дотримання надавачами фінансових та супровідних послуг правил надання фінансових послуг та законодавства про захист прав споживачів, узагальнює практику застосування законодавства з питань захисту прав споживачів та забезпечує проведення роз'яснювальної роботи щодо захисту прав споживачів.

Аванесова І. характеризує систему захисту прав споживачів фінансових послуг, слушно вказувала на необхідності створення самостійних підрозділів захисту прав споживачів фінансових пос-

луг у державних регулівних установах [1]. Для реалізації функції захисту прав споживачів фінансових послуг НБУ створив спеціальний підрозділ – Управління захисту прав споживачів фінансових послуг [2].

Постановою Правління НБУ від 02.09.2022 № 198 затверджено положення про здійснення нагляду за додержанням законодавства України про захист прав споживачів фінансових послуг [3]. Цей нагляд включає безвізний нагляд та інспекційні перевірки. Здійснення безвізного нагляду НБУ включає моніторинг, направлення запитів до надавачів послуг, аналіз різноманітної інформації, включаючи звернення, внутрішні документи надавачів, звітність, інформацію з офіційних джерел. Цей вид нагляду здійснюються з метою визначення рівня ризику порушення прав споживачів фінансових та платіжних послуг. Підстави та порядок проведення інспекційних перевірок з питань додержання законодавства України про захист прав споживачів фінансових послуг здійснюються відповідно до окремого положення [3].

Важливим для характеристики ролі НБУ у питаннях захисту прав споживачів є також положення п. 4 ч. 3 ст. 22 Закону про фінансові компанії, що визначають засади співпраці між НБУ та Нацкомісією зокрема й у питаннях захисту прав споживачів (обмін інформацією щодо скарг споживачів, правопорушень на ринку фінансових послуг, осіб, притягнутих до відповідальності).

Підсумовуючи, можна зазначити, що НБУ відіграє важливу роль у забезпеченні захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні, зокрема визначає та впроваджує політику, спрямовану на захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг, здійснює моніторинг та нагляд за діяльністю надавачів фінансових послуг, виявляє порушення стандартів та небажану поведінку, застосовує заходи впливу до порушників.

Література:

1. Аванесова І. Постулати захисту прав споживачів фінансових послуг. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2012. № 1. С. 56–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2012_1_7.

2. Управління захисту прав споживачів фінансових послуг. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/structure/department/division-of-the-rights-of-the-sponsors-of-financial-services>.

3. Положення про здійснення Національним банком України нагляду за додержанням об'єктами нагляду законодавства Украї-

ни про захист прав споживачів фінансових послуг та обмежених платіжних послуг, вимог щодо взаємодії із споживачами при врегулюванні простроченої заборгованості: Постанова Правління Національного банку України від 02.09.2022 № 198.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0198500-22#n9>.

4. Про затвердження Положення про організацію та проведення інспекційних перевірок: Постанова Правління Національного банку України від 17.07.2001 № 276.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-01#Text>.